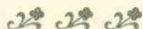

fel nagy mértékben, ha a fa döntése és felmetszése között hosszú idő telik el. Igy igen gyakori az Oroszországból Németországba vizen szállított erdei fenyőfán. A baj egyébiránt az erdei fenyőnek csupán a szijácsszerű külső részét támadja meg.

A kék revesedést okozó gombákat, amint a *Naturwissenschaftliche Zeitschrift für Land- und Forstwirtschaft* m. é. 11. füzetében olvassuk, Münch Ernő, a müncheni erdészeti kísérleti állomás növénytani osztályának asszisztense vette vizsgálat alá s eközben úgy találta, hogy a Hartig által *Ceratostoma piliferum*-nak nevezett faj tulajdonképpen több faj. Már Saccardo különválasztotta a *Ceratostomella*-fajt. Münch pedig az eddig *Ceratostomella pilifera* Fries fajt is öt új fajra különítette el, mint *Ceratostomella pini*, *C. piceae*, *C. cana*, *C. coerulea* és *Endoconidiophora coerulescens*.

Ezek közül leggyakrabban a *C. pini* okozza a kék redvet. A természetben ugylátszik csak erdei fenyőn fordul elő. Az általa megtámadott fa külsőleg is könnyen felismerhető. A kék redves fa kérge könnyen lehámlik, többnyire önmagától. Alatta a fa fekete szemcsés, koromhoz hasonló anyaggal van bevonva, amely sötét myceliumfonalakkból áll, melyeken durvább és finomabb szemcsék a gomba apró peritheciumai, a durvább szemcsék a görcső alatt oszlopszerű sclerotiumoknak bizonyulnak. Ezek között vannak a nyélen ülő szerteágazó konidiumtartók. Ugyanily összetételű sötét bevonat van a kéregben a pararéteg alatt. A spórák terjedését a kéreg alatt élő szu-félék és más rovarálcák rendkívül elősegítik.

A döntött lucz- és jegenyefenyőfán igen gyakori a *C. piceae*. Ez és felsorolt többi rokonai csak görcsői vizsgálat alapján ismerhetők fel.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

HIRDETMÉNY

az 1908. évben megtartandó erdőőri és vadőri szakvizsgák ügyében.

68370/I/A—3. 1908. sz. — Az erdőőri szakvizsgák folyó évi október hó 19 én és az erre következő napokon Budapesten,

Pozsonyban, Besztercebányán, Miskolczon, Kassán, Máramaroszigeten, Kolozsvárt, Brassóban, Nagyszebenben, Temesvárott, Pécselt és Szombathelyen, a vadőri vizsgák pedig az erdőőri szakvizsgákkal kapcsolatosan Budapesten, Pozsonyban, Szombathelyen és Kolozsvárt a vármegye székházában délelőtt 9 órakor fognak megkezdetni és folytatólag megtartatni.

Felhivatnak mindazok, akik az erdőőri vagy vadőri vizsgát letenni óhajtják, hogy hiteles bizonyítványokkal felszerelt folyamodványaikat folyó évi szeptember hó 30-ig ahhoz a kir. erdőfelügyelőhöz nyujtsák be, akinek székhelyén vizsgát tenni kívánnak.

Budapest, 1908. évi augusztus hó 4-én.

M. kir. földmivvelésügyi miniszter.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az apáczalepke irtása a holiesi és sasvári os. és kir. uradalomban. Az „Erdészeti Lapok“-ban az apáczalepke hernyójáról közölt cikkem kapcsán beszámolok az ezidei irtási módokról és azok eredményéről. A feltűnő nagy számban talált petecsomóról ítélve a *Liparis monacha*-nak nagy mértékben való fellépésére kellett következtetni, miért is az uradalom nem riad vissza semmiféle költségtől és munkától.

A legelső intézkedés még télen történt: az áterdőlés. Ez tekintettel arra, hogy a fa méterekbe rakva még a hernyókeléskor is ott volt — eredményre nem vezethetett.

A második intézkedés: a hernyófoltoknak kátránnyal való bemázolása.

A személyzet megfigyelte a hernyók kikelését. A hernyók kikelésükkor tudvalevőleg egy-két napig együtt maradnak a petecsomó feletti kérgen. A hernyók feketék és az ilyen 30—100 hernyóból álló csomók messziről láthatók. A kikeléskor 100 munkás pásztánként bejárta az erdei fenyvest és meszelő segélyével bekátrányozta a hernyófoltokat. Az eredmény szembetűnő. A sasvári uradalom broczkói erdejében ma apáczalepke hernyója úgy szólván nem található. Az állab még fiatal és így a munkások az

alacsony fákon a hernyófoltoknak legalább is 90%-át elpusztították.

A holicsi uradalomban az állabok idősebbek és így a fák magasabbak lévén, a magasan lévő hernyófoltok elérhetők nem voltak, mindannak dacára a hernyóknak mintegy 70%-a elpusztult, úgy hogy ez idén kevesebb a hernyó, mint az elmúlt évben.

Ezen intézkedések mellett segít a természet is. Igen sok hernyót látni tachinák által megtámadva és aránylag véve elég sok az ichneumon is. Ugy látszik, fellépett a „Flascherie“-nek nevezett fertőző betegség is, mert sok hernyót látni derékszög alatt felfelé hajolva mozdulatlanul, betegen a fatörzseken.

Jelenleg kísérletezünk a Bolle-féle fertőző anyaggal.

Bolle János, a görcei cs. és kir. mezőgazdasági vegyi kísérleti állomás igazgatója ugyanis a selyemlepke

35. kép. Erdei fenyő Bolle-féle fertőző anyaggal.

hernyójánál előforduló ragadós betegséget, a sárgaságot akarja az általa feltalált módszerrel terjeszteni. Sárgaságban elhullott selyemhernyók vérével (nedvével) impregnált tőzeg- és fűrészporral megtöltött két, mintegy 10 literes zsákot; ezen zsákok a hernyók által megtáma-

dott erdőréssz oly faegyedére akasztatnak az őket egybekötő spárga segélyével, melyet szellő ér (lásd a képet). A zacskók száraz időben minden nap átnedvesítendők. Bolle szerint a szellő széthordja az erdőben a bacillusokat és megfertőzi a tűket. A hernyók az ilyen fertőzött tűkkel táplálkozva megbetegednek és elpusztulnak.

A fertőzésnek másik módja az, hogy a Bolle által küldött zacskó tartalma két hektoliter vízben feloldatik és pár órai állás után a fenyők tűinek bepermetezésére használtatik. Az eredmény — Bolle szerint — tekintettel arra, hogy itt a fertőzés még közvetlenebb — biztosabb.

A holicsi uradalomban három próbát tettek: a zacskóknak fára való függesztése, a permetezés és végre egy próbatérnek permetezése és izolálása. Egynéhány négyszögölnyi kiterjedésű fiatalos árokkal és hernyóenyvvvel bekent léczekkel elkülönített. Az erdei fenyők a Bolle-féle fertőzőanyagból készült folyadékkal be lettek permetezve és a területre 2000 darab apáczalepke her. nyója a fákra bocsátva. A kibocsátás utáni hatodik napon több elhullott és beteg hernyót találtunk. Mi okozta azonban ezen hernyók elhullását — vajjon a „Flascherie“-e vagy pedig a sárgaság — azt nem tudni. Ezen kísérletezésnek eredményéről a kísérletek befejezése után számolok be. *Matusovits Péter.*

A székely kongresszus és az erdészet. Székelyudvarhelyen mult hó 24-én kongresszusra gyűltek össze a Székely-szövetség tagjai. A gyűlésen Zakariás János országgyűlési képviselő terjesztett elő határozati javaslatot, amely bennünket érdeklőleg szükségesnek találja, hogy az állam a román határszálen erdőket vásároljon és azokban mintagazdaságot üzzön, hogy továbbá a Székelyföldön erdőőri szakiskola állíttassék fel.

Az amerikai erdészeti egyesület közgyűlését *Wilson James*, az Amerikai Erdészeti Egyesület elnöke, (az Egyesült-Államok földmivelésügyi államtitkára) f. évi január 29-én a következő beszéddel nyitotta meg:

Tagtárs Urak!

Örvendek, hogy e közgyűlés alkalmából Washington városában üdvözölhetem önöket és szerencsét kívánhatok ahhoz az

előmenetelhez, amely az erdészet különböző vonalain észlelhető. A jelenlevő urak közül többen kitüntették magukat a nemzeti erdészeti rendszer megalapozásában, különösen Noble ur St.-Louisból. És kétségtelen, hogy valamint ő, úgy mindannyian, akik itt vagyunk és e haladást ismerjük, érdeklődéssel viseltetünk a hatalmas mű iránt, amelynek kezdeményezése oly sok munkát igényelt.

Az amerikai nép kezdi megismerni az aktuális országos erdészeti kérdéseket. Sok év munkájába kerültek már és még sok év munkáját fogják igényelni, amíg e téren eleget tettünk. A mi országunk már elejétől fogva, természetes erdős ország.

Amidőn a Zarándokok (Pilgrims) Uj-Angliát és a Lovagok (Cavaliers) Jamestown-t megalapították, e részeket erdőségek borították; és századokon át a jó fejszést, aki a fákat levágta és az erdőket elpusztította, tekintették a legjobb embernek. És e téren a mi elődeink nagyon eredménydusak voltak. Annyira sikerült a favágás és erdőpusztítás, hogy mi most ama kérdés előtt állunk, mit tegyünk mi és akik utánunk következnek a jövőben az erdők érdekében.

Jelenleg 162.000,000 acret meghaladó szétszórt területet foglalnak el a nemzeti erdők az Északnyugaton. A nép kezdi felismerni, hogy az Egyesült-Államok erdészei az ő alkalmazottjai (serrants); hogy az erdésznek nincsenek önző céljai; hogy törekvése csakis a nép javát, aki az amerikai erdők áldásait élvezzi, szolgálja, hogy az erdő áldásos úgy az élőknek, mint a következő nemzedékeknek minden eljövendő időben. Az erdészek azok, akik az 500 éves vén fákkal foglalkoznak, ők azok, akik az évente sok erdőt elpusztító tüzek ellen küzdenek és akik e tüzek számát állandóan apasztják, akik az erdőfelújítás nagy problémáit tanulmányozzák, amely dolgok előttünk még mind ismeretlenek.

Ásót foghat bárki, fát is ültethet feltéve, hogy van kiültetendő csemetéje. Nem nagy dolog az sem, kifürkészni, hogy biztosítsuk magunknak a magvak csirázását, de az egész amerikai hadsereg, az egész amerikai haditengerészet és az összes Washingtonban levő állami alkalmazottak összevéve sem lennének képesek, ha ásóval munkába állnának, az Egyesült-Államok erdőségeinek kopárait újra befásítani. Lehetetlenség. Nekünk új munkatervet kell készítenünk.

Egy ember a mostani közönséges módon egy nap lefolyása alatt csak néhány száz csemetét ültethet el, nekünk e helyett oly módszerre van szükségünk, hogy egy ember napi munkája 4—500 acre-nyi terület befásítását tegye lehetővé. Magvető gépek alkalmazása válik szükségessé. Az a kérdés, hogy miként vetendő a fmag gép segítségével, megoldandó; és meg is fog oldatni. A kérdés itt nem az olcsó munka megszerzése e teendők céljából, a kérdés az, hogy bátorítsuk az intelligens munkást annak végrehajtásánál. Az amerikai probléma nem annyira az olcsó munka megtartatása, mint az intelligens munka kivitele.

Eszembe jut, hogy néhány évvel ezelőtt, amidőn a rizstermelést propagáltam, néhány hazafias polgár megkérdezett, nem-e tudom, hogy a közvagyonot prédálom, mert oly olcsó a munka a Keleten, hogy sohasem lehetünk versenyképesek, hogy mi az E. Á.-ban sohasem termelhetünk rizst, dohányt és cukrot, mert a munkaerő a Keleten rém olcsó. Erre válaszom az volt, hogy jó lesz ezt kipuhatolni; ezt meg fogom tudni. Lehet, tévedtem, midőn elhamarkodva a dolgot, pénzt kértem a Kongresszustól oly célra, amelyet más nép jobban megtehet. Azt mondtam még nemzetemnek: „Tudd meg mit tud egy évben az amerikai polgár tökéletesített gépeivel és mit tud ugyanennyi idő alatt a keleti ember kezdetleges eszközeivel és régi, elavult módszerével rizst termelni.“ És felfedeztem, amidőn az összes jelentések beérkeztek, hogy egy amerikai annyit termel, mint 400 keleti. Nekünk nincs a keletiek nagy tömegére szükségünk, hogy olcsó munkát végezzünk. Nekünk az amerikaiit kell kiképeznünk, hadd bámulja a világ a kiképzett amerikaiit.

Minden irányban haladunk e téren. Amidőn először az emberek 30—40 évvel ezelőtt Nyugatra vonultak és az erdőkben letelepedtek, rossz néven vették azt az eszmét, hogy azok nem az övékéi. Amidőn az erdészek, akik a kormánynak dolgozva, jobb utra terelték őket, megmutatván nekik, hogy korlátozzák a tüzeket és hogy ujítsák fel az erdőt stb., sok ideig nem voltak attól a gondolattól megszabadíthatók, hogy ez erdők csakis az övékéi és senki máséi.

Eszembe jut az az ember, akivel fent Montanában találkoztam (régí ismerősöm még Yowá-ból) és megkérdeztem tőle, hogy tetszik neki az E.-Á. erdőpolitikája. Amire ő így válaszolt: „Nem

szeretem, hogy az erdőhivatalba kell mennem és be kell mondanom, hogy ennyi és ennyi szekér fára van szükségem“. „Tán nem kapja meg mindig?“ „Óh, igen. De akassa fel! Én menni szoktam és vinni.“ „Igen, de nekünk az kell, hogy Ön azt vigye el, amivel nem okoz kárt. Nekünk meg kell védnünk a fiatal növényeket, ama fákat, amelyek későbbben lesznek használhatók.“ Fokunkint elfeledik a régi észjárást. Lassacskán rájönnek, hogy a Szövetségi Kormány nem bárki, de az amerikai nép és különösen amaz az erdő közelében lakó nép érdekében hajtja végre a beerdősítést. Megértük azt az időt tagtárs urak és hölgyek, amidőn széles látókörű, nagyszivű emberek pillantanak mindent felölelően az E.-Á.-ra.

Nemcsak az erdőkre, a folyókra, a terméketlen kopárookra, a lustán az oceánokhoz hömpölygő folyamokra és a romboló hegységi vágásokra, ahonnan a természet takarója eltávolított, is gondolnak ők; és gondolat mint kérelem, haladni, haladni és haladni fog az E.-Á. természeti nagy segélyforrásai kifejlesztésének útján, amíg a Szövetségi Kormány, az államkormányok és az egyesek mind együtt dolgoznak nagy köztársaságunk nagy jövőjéhez méltó és a benne lakni fogók eltartásához szükségesek előkészítésén. Az államok jó munkát végeznek. Az igazgatók jelentése, amely ma reggel fog felolvasatni, részletesen fel fogja sorolni, amit a különböző államok létesítettek. Nagyon biztató mindez, de már nagyon is ideje, hogy működni kezdtek. Véletlenül tavaly a nagy árvíz után Pittsburgban voltam. A pittsburgi lakosok nagyon vendégszeretők; fel és le eveztem velük nagy folyóikon. Pittsburg, ha csak keresztül hajtának rajta, meg sem látható. Nagy város. Tudják önök, hogy az E.-Á. az utolsó évszázadban négy dolgot mivelt. Megépíté a Kapitolt, a Könyvtárt, a Washington-emléket és Pittsburg-ot. Vannak, akik gunyosan mosolyognak ezen, mert néhány pittsburgi nem valami nagyon jól viselte magát; de ők mégis nagyok. Megmutatták nekem, hogy árvízkor folyóik az épületek második emeletéig emelkedtek — és Pittsburg hosszasan terül el e folyók mentén, — amennyire magukkal vittek vagy 10—15 mérföldnyire, az még mindig a város. Mondám én erre: Uraim, ha önök az erdők pusztításának e folyóik vízfőinél elejét nem veszik, el fog következni az az idő, lehet, hogy

nem jövő évben, lehet hogy nem tíz éven belül, de el fog jönni az az idő, amidőn az önök épületeinek tetejét is meghaladja a víz és mind magával ragadja önöket. Azt hiszem felráztam őket. Irtak és kértek engem, küldjek nekik egy erdészt, aki némileg informálja őket, mit tegyenek és ők már most lépéseket tesznek, mert náluknál nincs külön népe e kontinensnek. Ezt például hoztam fel, hogy illusztráljam, mi jár az erdőpusztítás nyomán.

Most vegyünk Uj-Anglia folyói és a Dél nagy folyói vízfőit, én láttam e helyeket, alaposan megszemléltem őket. Döntik ottan a fát egész a hegytetőig. A termőtalaj ott csak 4—5 hüvelyknyi és a fák levágása után megkezdődik a talajpusztulás éstönkre teszi a korlátolt hegy övet; és folyik ott egyre a tél olvadó hava, a tavaszi esők nem találják természetes felfogójukat, a hegyi talajt, hanem egyszerre lefutnak a völgyekbe és nyáron át ezért nincsenek folyók.

Már nagyon is ideje, hogy ez Egyesület és a Kongresszus megfontolja e nagy kérdéseket, hogy elveszítjük-e e nagy folyóinkat a Keleten és a Délen? A nagy Nyugatra meglehetősen gondot fordítunk. Remélem, képviselőink bölcsen be fogják látni a kezdeményezés szükségességét e téren és az erdők letarolásának úgy Uj-Anglia, mint a déli Appalachian terület hegytetőin elejét veendő és a pusztítást beszüntetik.

Uraim, nagyon sok a teendőm, de nem maradhattam távol e reggel, eljöttem, hogy Isten hozott-tal és Isten segíts-sel üdvözöljem Önöket. Előre, fel a munkára! Nincs nemesebb dolog az erdők helyreállításánál és védelménél! Nemcsak a jelen, de a jövő összes generációi érdekében teszik ezt önök. Az erdőknek fejlődniök és történelmi jellegüekké kell válniök évezredek tartamára. Nincs ok, hogy ne lehessen így. A jövő erdők reménye ez Egyesület munkájában él és azért mondom, csak bátran előre, bármily nagyok a tornyosuló akadályok, fel fog virradni a nap, amidőn e nagy köztársaság népe magáévá teszi eszméit és e népnek képviselői korábban vagy későbbben, de gondoskodni fognak az ország erdőiről és folyói vízfőiről.

Nagyon köszönöm önöknek szives megjelenésüket és remélem, hogy kellemesen töltik el idejüket. Megkértem Harrey ezredest, hogy jöjjön ide és foglalja el e széket és engedjék meg, hogy már most más teendőim gondozására siessek. Jó reggelt uraim!

Dasyneura fraxinea Kieff. A kőris levelein álczái zsugorodást, barna foltokat és végül a lomb lehullását okozzák. A közelmúlt években a szászérczhegységben okozott ez a Czeccidomyiákhoz tartozó rovar érzékeny károkat.

Erdőgazdaság az Egyesült-Államokban. Az Unió kormánya az állami erdők védelme céljából 10 évvel ezelőtt erdészeti hivatalt állított föl, melynek 2000 hivatalnok van alárendelve. Ezeknek kötelessége a 162 millió acres kiterjedésű 162 nemzeti park faállományát a pusztulástól megóvni. Nyolcz nagy faiskolában mintegy 90 millió facsemetét nevelnek, melyeket később beerdősítendő területeken fognak felhasználni. Az erdészeti hivatal azonban nem felelhet meg hivatásának, mert évente csak másfél millió dollár áll rendelkezésére. Kétségtelen, hogy a mindinkább érezhető fahiány az észszerű erdőgazdaságnak sok hivat fog szerezni és hogy nagy területeket fognak rendszeres művelés alá venni. Azon őserdők irtása és újjáerdősítése, melyeknek fái körülbelül 1 méter magasságban egyszerűen lefűrészelték, nagy költségeket fog okozni. (Fr. L.)

Uj faipartelep. A gróf Potoczki-család ujonnan vásárolt erdőbirtokán, Gurahonczon gőzfűrész és hajlitott butorgyárt létesít.

Halálozás. *Trnovszky Márk* ny. m. k. erdőmester (Zólyomlipcse), az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja, életének 66-ik évében m. hó 12-én elhunyt.

VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK AZ ERDÉSZETI SZOLGÁLAT KÖRÉBŐL.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Batta Ferencz* m. kir. főerdész az orsovai m. kir. erdőhivataltól a nagybányai m. kir. főerdőhivatalhoz helyezte át.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter áthelyezte *Sztripszky Ágost* m. kir. erdészt Gödöllőről (az erdőrendezőségétől Budapestre (az I. B/4. ügyosztályba) és *Becker Róbertet* Szászsebesről (az erdőrendezőségétől) Gödöllőre és az ottani erdőrendezőség vezetésével bizta meg.

